

# OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SPECYFICZNYCH TRUDNOŚCI W CZYTANIU I PISANIU

**Dysleksja** to zaburzenie objawiające się trudnościami w nauce czytania i pisania u dzieci, które nie powinny mieć z taką nauką problemów - są normalnie rozwinięte intelektualnie, nie mają żadnych poważnych wad wzroku i słuchu ani schorzeń neurologicznych, są otoczone w szkole prawidłową opieką dydaktyczną i nie są zaniedbane środowiskowo. **Dysleksja** występuje w różnym nasileniu u kilku - kilkunastu procent populacji.



**Dysleksja** to nie choroba, którą można wyleczyć. Dyslektykiem jest się na całe życie. Dlatego ważne jest wyćwiczenie różnych strategii postępowania, dzięki którym **dysleksja** nie będzie przeszkadzać w życiu codziennym. Powinna w tym pomóc terapia pedagogiczna (zajęcia kompensacyjno-korekcyjne). Im wcześniej terapia się zacznie, tym lepiej dla dziecka.

Przyczyny dysleksji nie zostały do tej pory dokładnie poznane, choć wykryto i opisano liczne cechy różniące dyslektyków od nie-dyslektyków, takie jak inny rozkład aktywności części mózgu w czasie wykonywania prostych zadań językowych. Są to o tyle istotne informacje, że jednoznacznie potwierdzają, że **dysleksja** to zjawisko o podłożu biologicznym.

Dzieci ryzyka dysleksji powinny zostać wykryte przez nauczycieli w szkole lub przedszkolu. Nauczyciele powinni umieć porównać możliwości dziecka z jego osiągnięciami i osiągnięciami jego rówieśników. Dziecko ryzyka dysleksji powinno zostać poddane diagnozie a następnie terapii. Dzieci ze stwierdzoną dysleksją mogą się ubiegać o opinię o dostosowaniu warunków egzaminacyjnych do dysfunkcji ucznia.

**Dysleksja** to termin stosowany zwykle w stosunku do osób dorosłych, a przynajmniej nastolatków. W przypadku dzieci poniżej dziesiątego roku życia mówimy raczej o **dysleksji rozwojowej**. Dysleksja rozwojowa może - choć nie musi - przekształcić się w dysleksję.

## Termin dysleksja rozwojowa obejmuje kilka rodzajów zaburzeń:

**Dysleksja** - rozumiana jako trudności w czytaniu, przejawiające się zaburzeniami tempa i techniki czytania, jak i stopnia rozumienia treści. Używanie terminu "dysleksja" do określenia kłopotów z czytaniem zwiększa bałagan w terminologii, jednak tak się niezbyt szczęśliwie przyjęło.

**Dysortografia** - czyli trudności z opanowaniem poprawnej pisowni. Żeby można było stwierdzić dysortografię trzeba sprawdzić, czy dziecko popełnia błędy ortograficzne mimo dobrej znajomości zasad pisowni. U dzieci popełniających błędy ortograficzne i nieznaną zasad pisowni trudno mówić o dysortografii.

**Dysgrafia** - czyli niski poziom graficzny pisma (potocznie mówimy, że dziecko brzydko pisze). Litery pisane przez dziecko są koślawe, różnej wielkości i często łądują na

niewłaściwej wysokości. Praktycznie wszystkie dzieci zaczynające pisać popełniają tego typu błędy, więc występowanie ich w pierwszym zeszyte nie stanowi podstawy do obaw. Problem pojawia się, gdy błędy utrzymują się mimo upływu czasu.

**Dyskalkulia** - czyli problemy w matematyce. Dzieci z dyskalkulią mają zwykle kłopoty z pojęciem liczby, porównywaniem liczebności zbiorów, ocenianiem co jest większe a co mniejsze i tak dalej.

Podstawą rozpoznania jest występowanie wybiórczych niepowodzeń w nauce czytania i/lub w opanowaniu poprawnej pisowni i/lub odpowiedniego poziomu graficznego pisma. **Specyficzne trudności** rozpoznaje się tylko w wypadku stwierdzenia **prawidłowego rozwoju umysłowego**; nie diagnozuje się, gdy trudności są np. wynikiem złego funkcjonowania narządów zmysłu, schorzeń neurologicznych czy spowodowane zaniedbaniem środowiskowym lub dydaktycznym.

Specyficzne trudności w uczeniu się są **konsekwencją zaburzeń rozwoju funkcji poznawczych**, biorących udział w procesie czytania i pisania. Chodzi tu szczególnie o **zaburzenia funkcji słuchowo – językowych** (fonologiczny aspekt języka), a więc uwagi, pamięci i percepcji słuchowej (odbioru wrażeń i spostrzegania) dźwięków mowy.

Dysleksja może też być uwarunkowana zaburzeniami rozwoju **funkcji wzrokowo - ruchowych** (uwagi, spostrzegania, pamięci wzrokowej, wyobraźni przestrzennej, motoryki dużej, małej, integracji percepcyjno – motorycznej oraz lateralizacji).

Objawy nieharmonijnego rozwoju można obserwować na poszczególnych etapach rozwojowych od wieku niemowlęcego. W kl. I – III występują wyraźnie pod postacią trudności w czytaniu i pisaniu, jak również uwidaczniają się w innych sferach funkcjonowania dziecka np. trudności z zapamiętywaniem nazw, tabliczki mnożenia, odróżnianiem prawej i lewej strony ciała itp.



Uczeń powinien być w miarę szybko zdiagnozowany i objęty pomocą specjalistyczną. Należy też odpowiednio dostosować warunki procesu edukacyjnego oraz metody i formy sprawdzania wiedzy i umiejętności.

U uczniów starszych następuje rozszerzanie się zakresu trudności na więcej przedmiotów nauczania, uwidacznia się wyraźna dynamika zmian, niektóre z zaburzeń ustępują, inne pozostają, pojawiają się też nowe obszary trudności np. w językach obcych, chemii, geografii, historii. Zależnie od patomechanizmu trudności uczeń ma inną konstelację objawów, która jest uwarunkowana zaburzeniami określonych funkcji.

#### Do cech charakterystycznych osób dyslektycznych należy:

- ✓ trwałość i uporczywość niektórych objawów, zmienność innych;
- ✓ brak automatyzmów czynności (np. czytania, poprawnego pisania);
- ✓ mała podatność na oddziaływania (terapię);
- ✓ mechanizmy kompensacji.

Autor: mgr Alicja Potrykus